

УДК 378.147:376.011.3-51:343.982.6]:343.8(477)

DOI 10.32755/sjeducation.2022.01.054

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРВИННОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МОЛОДШИХ ІНСПЕКТОРІВ-КІНОЛОГІВ ДЕРЖАВНОЇ КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Виноград Олександр Васильович, кандидат педагогічних наук,
начальник кафедри кінології та спеціальних дисциплін,

Територіально відокремлене відділення

«Хмельницька філія Академії Державної пенітенціарної служби»

(31341, Україна, Хмельницька область, Хмельницький район,

с. Давидківці, вул. Лісова, 1,

e-mail: alex_vynograd@ukr.net)

ORCID: 0000-0002-1520-9881

Матвійчук Валентин Петрович, кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри кінології та спеціальних дисциплін,

Територіально відокремлене відділення

«Хмельницька філія Академії Державної пенітенціарної служби»

(31341, Україна, Хмельницька область, Хмельницький район,

с. Давидківці, вул. Лісова, 1,

e-mail: myr020173@ukr.net)

ORCID: 0000-0002-5890-8383

Ковальська Поліна Григорівна, старший викладач кафедри кінології
та спеціальних дисциплін,

Територіально відокремлене відділення

«Хмельницька філія Академії Державної пенітенціарної служби»

(31341, Україна, Хмельницька область, Хмельницький район,

с. Давидківці, вул. Лісова, 1,

e-mail kpg11@ukr.net)

ORCID: 0000-0003-0578-2630

Діяльність органів і установ виконання покарань Державної кримінально-виконавчої служби України на сучасному етапі реформування пенітенціарної системи передбачає відхід від каральної суті функціонування та переорієнтацію на європейські стандарти організації соціальної, виховної та інших видів роботи із засудженими на основі безумовного дотримання прав і свобод особистості, забезпечення корисності відбування кримінального покарання, ефективності підготовки засудженого до життя у вільному суспільстві.

З урахуванням цієї тези актуальним постає питання щодо чіткого розуміння особами рядового й начальницького складу Державної кримінально-виконавчої служби України значущості нових, визначених державою завдань,

що передбачає ініціювання змін у підходах до організації роботи в напрямі формування непохитної правової та професійної свідомості, зміцнення та вдосконалення професійних знань.

Проблема професійної готовності молодших інспекторів-кінологів відділів режиму і охорони слідчих ізоляторів та відділів охорони установ виконання покарань і закріплених за ними службових собак до виконання завдань за призначенням, викликаних сучасними умовами функціонування установ виконання покарань та слідчих ізоляторів Державної кримінально-виконавчої служби України, є однією з пріоритетних у справі забезпечення безпеки місць позбавлення волі, встановленого режиму відбукання кримінальних покарань. Для набуття такої готовності, що передбачає вміння впевнено діяти за будь-яких обставин, інспектор-кінолог повинен володіти чималим обсягом знань, умінь і навичок, зокрема за напрямками дресування службового собаки, управління його діями в штатних і позаштатних ситуаціях.

Статтю присвячено висвітленню особливостей, які притаманні первинній професійній підготовці молодших інспекторів-кінологів відділів режиму і охорони слідчих ізоляторів та відділів охорони установ виконання покарань Державної кримінально-виконавчої служби України. Надано пропозиції щодо вдосконалення організації та проведення занять з навчальної дисципліни «Практика дресування службових собак».

Ключові слова: первинна професійна підготовка, навчання, молодші інспектори-кінологи, дресування, службові собаки.

PECULIARITIES OF PRIMARY PROFESSIONAL TRAINING OF JUNIOR INSPECTORS-CYNOLOGISTS OF THE STATE CRIMINAL AND EXECUTIVE SERVICE OF UKRAINE

Vynograd Oleksandr, PhD in Pedagogy, Head teacher of the department of cynology and special disciplines;

Territorially Separate Branch «Khmelnysky branch of the Academy of the State Penitentiary Service»

(1 Lisova street, Davydkivtsi, Khmelnytsky district, Khmelnytsky region, 31341, Ukraine,

e-mail alex_vynograd@ukr.net)

ORCID: 0000-0002-1520-9881

Matviichuk Valentyn, PhD in Pedagogy, Associate Professor, Associate Professor of the Department of cynology and special disciplines;

Territorially Separate Branch

«Khmelnysky branch of the Academy of the State Penitentiary Service»

(1 Lisova street, Davydkivtsi, Khmelnytsky district, Khmelnytsky region, 31341, Ukraine,

e-mail myp020173@ukr.net)

ORCID: 0000-0002-5890-8383

Kovalska Polina, Senior teacher of the Department
of cynology and special disciplines;
Territorially separated branch

*«Khmelnytsky branch of the Academy of the State Penitentiary Service»
(1 Lisova street, Davydkivtsi, Khmelnytsky district, Khmelnytsky region,*

31341, Ukraine,

e-mail kpg11@ukr.net)

ORCID: 0000-0003-0578-2630

The activity of penitentiary bodies of the State Penitentiary Service of Ukraine at the current stage of reforming the penitentiary system involves moving away from the punitive nature of functioning and reorientation to European standards of social, educational and other work with convicts on the basis of unconditional respect for individual rights and freedoms, ensuring serving a criminal sentence and the effectiveness of preparing a convict for life in a free society. Given this thesis, the question of a clear understanding of the rank and command staff of the State Criminal and Executive Service of Ukraine of the importance of new, state-defined tasks, which in turn involves initiating changes in approaches to organizing work to form their steadfast legal and professional consciousness, strengthening and improving professional knowledge. The problem of professional readiness of junior canine inspectors of remand prisons and penitentiaries and penitentiary guards and assigned service dogs to perform assigned tasks caused by modern conditions of penitentiary institutions and pre-trial detention centers of the State Criminal and Executive Service of Ukraine is one of the priorities in the case of ensuring the security of places of imprisonment, the established regime of serving criminal sentences. In order to acquire such readiness, which presupposes the ability to act confidently under any circumstances, the dog inspector must have a considerable amount of knowledge, skills and abilities, including in the areas of training a service dog, managing his actions in regular and emergency situations. The article is devoted to highlighting the features inherent in the initial training of junior dog inspectors of the regime and protection of remand prisons and security departments of penitentiary institutions of the State Criminal and Executive Service of Ukraine. Suggestions for improving the organization and conduct of classes on the subject, which is called "Practice of training service dogs".

Key words: *primary professional training, training, junior dog inspectors, dog training, service dogs.*

Постановка проблеми. Проблема професійної готовності молодших інспекторів-кінологів та закріплених за ними службових собак до виконання завдань за призначенням, викликаних сучасними умовами функціонування установ виконання покарань Державної кримінально-виконавчої служби України (далі – ДКВС України), є однією з пріоритетних у справі забезпечення безпеки місць позбавлення волі, встановленого режиму відбування кримі-

нальних покарань. Для набуття такої готовності, що передбачає вміння впевнено діяти за будь-яких обставин, інспектор-кінолог повинен володіти чималим обсягом знань, умінь та навичок, зокрема за напрямками дресирування службового собаки, управління його діями в штатних та позаштатних ситуаціях.

Територіально відокремлене відділення «Хмельницька філія Академії Державної пенітенціарної служби» (далі – Відділення) – територіально відокремлений структурний підрозділ Академії Державної пенітенціарної служби. З питань організації та здійснення освітньої діяльності до складу Відділення структурно входять кафедра кінології та спеціальних дисциплін (далі – кафедра) і центр професійної освіти. Відділення є правонаступником Хмельницького центру підвищення кваліфікації персоналу ДКВС України.

Одним з основних напрямів освітньої діяльності Відділення є первинна професійна підготовка, мета якої – цілеспрямоване формування в новопризначених осіб серед рядового і начальницького складу ДКВС України професійних компетентностей, необхідних для освоєння нового виду професійної діяльності, досягнення належного професійного рівня та максимально якісного виконання службових обов'язків за конкретною посадою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій дозволяє дійти висновку про те, що внаслідок специфіки службової діяльності органів та установ ДКВС України і завдань, які визначені законодавством перед відомством, професійна підготовка молодших інспекторів-кінологів відділів режиму і охорони слідчих ізоляторів та відділів охорони установ виконання покарань не часто потрапляла до поля зору сучасних дослідників. Тому питання сучасного стану й відповідності вимогам сьогодення змісту первинної професійної підготовки зазначеної категорії персоналу відомства потребує всебічного аналізу та вдосконалення.

Започаткував розгляд зазначеної проблематики А. Доменюк у спільній науковій праці з С. Серховцем [1]. Про окремі аспекти проблеми підготовки майбутніх кінологів у системі вищих військових навчальних закладів та кінологічних навчальних центрів йшлося у працях А. Афанасьєва [2], О. Богданюка [3],

О. Винограда [4], С. Гайдука [5], В. Матвійчука [6], В. Руденка [7] та С. Серховця [8].

Особливості професійно-психологічної підготовки персоналу відомства розглянуто у працях К. Автухова, О. Ткачової, І. Яковець [9] та О. Сахнік [10]. Проте досі поза увагою дослідників залишаються актуальними проблеми вдосконалення первинної професійної підготовки молодших інспекторів-кінологів на кафедрі з урахуванням визначених керівними документами вимог, зокрема в питаннях дресирування розшукових собак.

Формування цілей статті. Метою статті є висвітлення особливостей практичної складової первинної підготовки молодших інспекторів-кінологів ДКВС України та надання пропозицій щодо вдосконалення організації і проведення занять з навчальної дисципліни «Практика дресирування службових собак».

Виклад основного матеріалу. Організація освітнього процесу у Відділенні здійснюється згідно з вимогами Положення про організацію освітнього процесу в Територіально відокремленому відділенні «Хмельницька філія Академії Державної пенітенціарної служби». Як зазначено в робочих освітніх програмах, сучасна діяльність органів і установ ДКВС України передбачає відхід від каральної суті функціонування й переорієнтацію на європейські стандарти організації соціальної, виховної та інших видів роботи із засудженими на основі безумовного дотримання прав і свобод особистості, забезпечення корисності відбування кримінального покарання, ефективності підготовки засудженого до життя у вільному суспільстві.

З урахуванням цієї тези актуальним постає питання щодо чіткого розуміння особами рядового і начальницького складу ДКВС України значущості нових, визначених державою завдань, що передбачає ініціювання змін у підходах до організації роботи в напрямі формування їх непохитної правової та професійної свідомості, зміцнення й удосконалення професійних знань. У наш час відбувається перманентний процес пошуку й застосування якісно нових шляхів забезпечення національної безпеки, серед яких важливе місце належить розвитку службової кінології.

Для розуміння змісту навчального процесу необхідно розкрити правову основу та завдання, до виконання яких слід здійс-

нити підготовку молодших інспекторів-кінологів і закріплених за ними службових собак.

У загальній системі охорони установ виконання покарань і слідчих ізоляторів використовують службових собак у порядку й випадках, передбачених вимогами статті 106 Кримінально-виконавчого кодексу, статті 45 пункту 12 Закону України «Про Національну поліцію» та наказу Державного департаменту України з питань виконання покарань від 24.01.2004 № 18 «Про затвердження Інструкції з організації кінологічної служби в установах виконання покарань та слідчих ізоляторах».

Службових собак за призначенням поділяють на розшукових, вартових і спеціальних.

Розшукових собак використовують:

для охорони установ виконання покарань і слідчих ізоляторів; при переміщенні засуджених під вартою з установ виконання покарань, слідчих ізоляторів на обмінні пункти й назад;

для обшуку місцевості, територій житлових і виробничих зон, приміщень, а також транспортних засобів, які проходять через контрольно-пропускні пункти;

для розшуку (пошуку) й затримання злочинців, які вчинили втечу з установи виконання покарань (слідчого ізолятора), за їх запаховим слідом, залишеним на місці події;

з метою запобігання непокори засуджених (ув'язнених) в установах виконання покарань і слідчих ізоляторах;

для огляду забороненої зони та патрулювання на місцевості, що прилягає до установи виконання покарань (слідчого ізолятора);

для вибору злочинця або вибору його речей за запахом сліду, а також за запахом з речей або знаряддя злочину, залишених ним на місці пригоди [11].

Навчання молодших інспекторів-кінологів (далі – кінологів) ґрунтується на загальних дидактичних принципах, вироблених військовою педагогікою. Разом з тим навчання кінологів притаманні свої особливості, зумовлені специфічним змістом дисциплін кафедри та метою підготовки кінологів і дресирування закріплених за ними розшукових собак. Ці особливості враховані в усій системі організації та виконання завдань освітньої діяльності кафедри за кінологічним напрямком. Розглянемо детально ці особливості.

Європейські стандарти життя передбачають гуманізацію всіх без винятку сфер життєдіяльності суспільства, в тому числі правоохоронної системи.

Насамперед необхідно взяти до уваги, що підготовлений до використання у службі розшуковий собака стає одночасно зброєю в руках кінолога, оскільки здатен позбавити особу, щодо якої може бути застосований, здоров'я або життя. Тому використання службових собак, як і зброї, має бути крайньою мірою впливу на особу, яку затримують, а з метою припинення злочину, затримання злочинця та запобігання небезпеці, що загрожує життю і здоров'ю людей, персонал ДКВС може використовувати спеціальні засоби, заходи фізичного впливу, серед яких прийоми рукопашного бою. Використання службових собак правомірне лише тоді, якщо обстановка свідчить про те, що ненасильницькі дії не будуть ефективними для виконання завдань.

Порівняно з підготовкою інших фахівців ДКВС України кінологи мають додаткове навантаження, пов'язане із щоденним (двічі-тричі на добу) проведенням заходів з утримання собак (моціон, годівля, напування) протягом усього періоду первинної професійної підготовки у Відділенні. Таким чином, на кінологів покладається додаткове психологічне й фізичне навантаження.

Під час практичних занять з дресирування службових собак науково-педагогічним працівникам (далі – викладачам) доводиться виконувати два основних завдання – методичну і практичну підготовку кінологів та водночас керівництво дресируванням закріплених за ними розшукових собак. Собака як біологічний об'єкт потребує значного часу з боку як викладача, так і кінолога, оскільки собака в системі «кінолог – службовий собака» є учнем. Крім цього, у процесі практичних занять у кінологів одночасно відбувається формування системи теоретичних знань і практичних навичок з питань підготовки, підтримання в постійній готовності до використання за призначенням і безпосередньо самого застосування розшукових собак.

Методика підготовки кінологів і проведення практичних занять з кінологічних дисциплін суттєво відрізняються від методики навчання з інших дисциплін. Щоб успішно закінчити первинну професійну підготовку, кожен кінолог повинен, окрім

складання підсумкового заліку зі знання теоретичної частини дисциплін навчання, під керівництвом викладача й самостійно практично відпрацьовувати питання дресирування закріпленого за ним собаки і скласти підсумковий залік щодо навиків, якими мають володіти розшукові собаки.

Тільки в процесі практичної роботи із собакою можна оволодіти фахом кінолога. Успіх навчання багато в чому залежить від керівників установ, звідки прибувають кінологи на навчання, а саме від якості відбору собак для розшукової служби. Можливість успішного дресирування собаки залежить від стану тварини, її віку, нервової системи, екстер'єру та конституції, здоров'я, вгодованості та відповідності вимогам до дресирування розшукових собак [11].

Результативність навчання кінологів та якість дресирування закріплених за ними службових собак більшою мірою залежить від ставлення кінолога до своєї спеціальності, добродушного ставлення до собаки й бажання стати фахівцем своєї справи, незважаючи на значні труднощі, без яких ця діяльність неможлива. Робота із собакою потребує від дресирувальника великої витримки, урівноваженості, терпіння і творчого ставлення до дресирування. Тому далеко не кожен може оволодіти мистецтвом дресирування і стати професіоналом – дуже важливо, щоб до цієї справи було покликання. Через цю особливість потрібен правильний і якісний добір кандидатів у кінологи, а не за принципом службової необхідності, оскільки «страждатимуть» і кінолог, і службовий собака.

Щоб підготувати розшукових собак, насамперед потрібно озброїти кінологів знаннями теоретичних основ дресирування службових собак, навчити їх техніки виконання прийомів та порядку введення ускладнень для вироблення у службових собак загальних дисциплінарних і спеціальних умовних рефлексів, причому необхідно навчати кінологів не простого механічного виконання цих прийомів, а головне – навчити їх керуватися у своїх діях науково-обґрунтованою методикою дресирування собак. Суть цієї методики полягає в тому, що дресирування собак мають здійснювати з урахуванням об'єктивних закономірностей, які ґрунтуються на засадах зоопсихології, етології і фізіології вищої нервової діяльності собак.

Дресирування стрийових собак потребує певної послідовності під час вироблення і кожного окремого навичу, і кількох навичків протягом усього періоду дресирування, умілого поєднання одночасного вироблення кількох навичок на основі врахування їхнього взаємозв'язку. Під час вироблення навичок слід дотримуватися доцільного режиму дресирування собак, тобто повторювати кожний прийом певну кількість разів через потрібний інтервал, а також додержуватись обґрунтованих перерв між виконанням вправ. Відомо, що вироблення міцних умовних рефлексів у собак, а потім їх закріплення, можливе тільки за умови систематичного повторювання прийомів з ними. Але в кожному випадку потрібно обов'язково враховувати індивідуальні особливості собак, яких дресирують.

Успішне застосування кінологами теоретичних основ дресирування на практиці, засвоєння ними вмій і навичок підготовки й використання собак залежать не тільки від бажання кінолога і викладача, а й від придатності службових собак до практичних занять з дресирування. Важливе значення має той факт, що кожна кінологічна пара через об'єктивні й суб'єктивні причини має різний рівень початкової підготовленості та перспективних можливостей.

Практична підготовка кінологами закріплених за ними службових собак здійснюється не тільки на заняттях, а й у період самостійної роботи і протягом повсякденного утримання, моціону й годівлі тварин. У всіх випадках під час спілкування кінологів із собаками має місце як удосконалення вмій і навичок дресирувальника, так і вироблення й підтримання в собак на певному рівні необхідних умовних рефлексів (бажаних і небажаних).

Під час практичної роботи кінологів зі службовими собаками виконання однакових прийомів повторюється, як правило, багато разів. Причому одноманітні дії кінологи повторюють не тільки протягом одного заняття, а й усього періоду дресирування в процесі щоденного спілкування й поводження із собаками. Водночас ступінь виникнення умовних рефлексів у службових собак може бути малопомітним, що призводить до зниження мотивації та активності в роботі окремих кінологів, а дресирування собаки може стати нудною і втомливою справою. Тому на заняттях з практики дресирування собак важливе значення має

вміння викладача створювати умови, які сприяють підвищенню мотивації та активності кінологів у роботі зі своїми собаками.

Трапляються певні незручності в організації і проведенні занять з дисципліни «Практика дресирування службових собак», а саме:

труднощі контролю з боку викладача за роботою кінологів із собаками. Практичні заняття організовують і проводять як у складі всієї навчальної групи, так і у підгрупах, можуть проводити тактико-стройовим методом і шляхом індивідуальної роботи кінологів із собаками. Під час проведення занять кожній підгрупі надається певна ділянка місцевості або навчальне місце (навчальний майданчик) та інші об'єкти навчально-матеріальної бази кафедри. Для виконання прийомів дресирування кінологи із собаками розташовуються на навчальному місці (полі, майданчику, об'єкті тощо) на значній відстані один від одного, щоб під час початкового періоду дресирування не відволікати увагу собак. Розосередження кінологів із собаками під час початкового періоду є необхідною умовою для вироблення в собак початкових умовних рефлексів, але разом з тим воно ускладнює контроль керівника заняття за одночасною підготовкою кінологічних пар у різних місцях. Викладач не завжди може помітити недоліки в їхній роботі й надати своєчасну методичну і практичну допомогу. На таких заняттях переважає самостійна робота кінологів зі своїми собаками за визначеними викладачем завданнями під керівництвом старшого підгрупи (як правило, більш досвідченого кінолога). Тому успіх підготовки кінологів і службових собак залежить від ступеня теоретичної підготовки, свідомості й активності кожного кінолога, від розуміння й виконання ними визначених викладачем завдань, а також уміння керівника організувати й проводити заняття, спрямовуючи кінологів на кропітку і творчу роботу із собаками;

постійний високий ризик для здоров'я і життя викладачів та кінологів навчальної групи, оскільки на заняттях можливі укуси собак та пов'язані з ними захворювання, спільні для людей і тварин (сказ, лептоспіроз тощо);

у дресируванні собак беруть участь помічники викладача (фігуранти), які повинні попередньо пройти курс підготовки кі-

нолога, досконало вивчити типи поведінки собак і техніку виконання всіх вправ, що виконуватимуться у процесі дресирування, причому і без собак, і з ними. Відсутність штатних фігурантів не залишає викладачам нічого іншого, крім призначити фігуранта серед найбільш підготовлених кінологів навчальної групи, що також може призвести до непередбачуваних наслідків.

Висновки дослідження. Отже, розглянуті вище особливості, притаманні процесу навчання кінологів і дресирування службових собак, дають можливість надати пропозиції щодо вдосконалення організації та проведення занять з кінологами з навчальної дисципліни «Практика дресирування службових собак». Основними з них є:

викладачі повинні спрямовувати основні зусилля на розвиток і формування в кінологів умінь і навичок технічно правильно й методично послідовно виконувати прийоми дресирування закріплених службових собак. Слід зазначити, що кінолог не зможе підготувати службового собаку, закріпленого за ним, якщо він цього не навчений, оскільки основа у дресируванні собак – навчання самих дресирувальників. Для цього потрібно постійно проводити показ техніки виконання прийомів, методики введення і відпрацювання ускладнень з урахуванням індивідуальних особливостей закріплених за кінологами службових собак та корегувати роботу кінолога, коли це необхідно. Шляхом вправ без собак вимагати від кінологів правильного й чіткого виконання прийомів дресирування і тільки після цього дозволяти їм самостійно дресирувати й використовувати закріплених за ними службових собак;

існує необхідність створення групи забезпечення навчального процесу, основною метою якої має стати всебічне забезпечення проведення навчальних занять та використання персоналу групи як помічників керівника заняття, навчальних правопорушників і фігурантів та ін.;

під час занять кінологи повинні практично застосовувати знання та вміння, набуті ними в процесі вивчення всіх кінологічних дисциплін. З підвищенням ступеня підготовленості собак проводити заняття шляхом створення навчальної обстановки, наближеної до реальних умов служби;

на заняттях потрібно створювати обстановку творчої активності. Кожне заняття має відрізнитися від попереднього новими елементами. Для цього необхідно щоразу вводити нові ускладнення, ставити більш складні завдання, допомагати кінологам добиватися чіткого їх виконання службовими собаками;

для досягнення бажаних результатів дресирування собак необхідно вирішити питання щодо забезпечення кінологів елементами екіпіровки, встановленим керівними документами спорядженням для службових собак, інвентарем для догляду за ними, ласощами та апортувальними предметами для заохочення собак і підтримання необхідної мотивації до роботи;

кількість занять та їхня тривалість мають зростати поступово з урахуванням ступеня натренованості собаки, здатності його відповідати певним чином на подразники, що застосовуються дресирувальниками. Уміло застосовувати послідовно-сполучну систему дресирування собак з дотриманням визначеного режиму вправ для вироблення умовних рефлексів з урахуванням їх індивідуальних особливостей. Цілі та завдання роботи із собаками мають бути доведені до кожного кінолога індивідуально. Перш ніж виконати ту чи іншу вправу (прийом), дресирувальник має знати, для чого він це виконує, чого він хоче добитися від собаки і як потрібно діяти, щоб виконати поставлене завдання;

не відривати кінологів без гострої службової необхідності від занять, адже цей процес комплексний і цілісний, потребує постійної та послідовної роботи кінолога із собакою;

заняття проводити за послідовністю, визначеною робочою навчальною програмою, але з урахуванням індивідуальних особливостей рівня підготовленості як кінолога, так і собаки. Для цього розробляють методики дресирування розшукових собак, на їх основі створюють методичні розробки, а також складають плани проведення кожного заняття дисципліни, в яких слід зазначати певне корегування заняття у зв'язку з наявністю зазначених вище особливостей;

важливе значення має комплектування кінологічних пар службовими собаками, придатними до дресирування за навиками розшукового собаки, і з урахуванням бажаного поєднання індивідуальних особливостей кінологів з певними типами вищої

нервової діяльності в собак (наприклад, собак холеричного типу бажано закріпляти за кінологами з великою психоемоційною стійкістю та працездатністю, собак-флегматиків краще дресирувати кінологам енергійним і рухливим);

обов'язково планувати і проводити попутні тренування зі слідознавства, пошуку й затримання навчальних правопорушників і груп осіб, тобто практичні заняття мають бути і максимально комплексними, і з урахуванням індивідуальних можливостей собак та їхньої зацікавленості в роботі.

Високої якості навчання досягають за допомогою використання визначеної викладачем екіпіровки для кінолога, якісного та справного спорядження для собак та вмілого використання наявної навчально-матеріальної бази. Протягом завершального періоду дресирування більшість практичних занять мають бути за можливістю організовані на фоні конкретної обстановки з моделюванням типових ситуацій, пов'язаних з діяльністю відділів режиму і охорони слідчих ізоляторів та відділів охорони установ виконання покарань у різних умовах.

Перспективами подальших розвідок у цьому напрямку є висвітлення пропозицій щодо підвищення рівня підготовленості службової кінології Державної кримінально-виконавчої служби України до виконання завдань за призначенням.

Список використаних джерел

1. Доменюк А. М., Серховець С. В. Особливості підготовки інспекторів-кінологів Державної кримінально-виконавчої служби України під час вивчення професійно орієнтованих навчальних дисциплін. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: педагогічні науки*. Хмельницький : видавництво НАДПСУ, 2018. № 1 (12). С. 286–296.

2. Афанасьєв А. О., Серховець С. В. Підготовка інспекторів-кінологів зі службовими собаками: навчально-методичний посібник. Хмельницький: видавництво НАДПСУ, 2015. 152 с.

3. Богданюк О. Д. Формування готовності до професійної діяльності у майбутніх офіцерів-кінологів Державної прикордонної служби: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Нац. акад. Держ. прикордон. служби України ім. Б. Хмельницького. Хмельницький, 2007. 201 с.

4. Виноград О. В. Педагогічні умови формування професійних якостей військовослужбовців у процесі навчання : дис. ... канд. пед.

наук : 20.02.02 / Акад. прикордон. військ України ім. Б. Хмельницького. Хмельницький, 2001. 188 с.

5. Гайдук С. В., Серховець С. В. Досвід підготовки кінологічних команд під час здійснення митного та прикордонного контролю у Сполучених Штатах Америки. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: педагогічні науки*. Хмельницький: видавництво НАДПСУ, 2017. № 2 (9). С. 95–104.

6. Матвійчук В. П. Методичні особливості проведення практичних занять з кінологічних дисциплін з майбутніми офіцерами-прикордонниками. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: педагогічні науки*. Хмельницький: видавництво НАДПСУ, 2014. № 4 (73). С. 214–221.

7. Руденко В. П. Теорія і практика навчання курсантів-кінологів у військово-навчальних закладах (1945–1997 рр.): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: 20.02.02 / Акад. прикордон. військ України ім. Б. Хмельницького. Хмельницький, 1998. 20 с.

8. Серховець С. В. Формування готовності майбутніх офіцерів правоохоронних органів до кінологічного забезпечення оперативно-службової діяльності: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького. Хмельницький, 2016. 261 с.

9. Автухов К. А., Ткачова О. В., Яковець І. С. Особливості діяльності окремих підрозділів кримінально-виконавчої системи: навч. посіб. / за ред. А. Х. Степанюка. Харків: Право, 2012. 152 с.

10. Сахнік О. В. Професійно-психологічна підготовка персоналу Державної пенітенціарної служби України як засіб забезпечення його особистої безпеки та надійності. *Юридична психологія та педагогіка*. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2014. № 1 (15). С. 106–114.

11. Про затвердження Інструкції з організації кінологічної служби в установах виконання покарань і слідчих ізоляторах: наказ Державного департаменту України з питань виконання покарань від 24 січ. 2004 р. № 18.

References

1. Domeniuk, A. M. and Serkhovets, S. V. (2018), «Features of preparation Inspectors-Cynologists of the State Criminal and Executive Service of Ukraine during the training of professionally oriented primary disciplines», *Collection of scientific practices of the National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine. Series: pedagogical sciences*, Vol. 1, No. 12, pp. 286–296.

2. Afanasiev, A. O. and Serkhovets, S. V. (2015), *Training of inspectors-cynologists with service dogs: educational and methodical manual*, National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine, Khmelnytskyi.

3. Bogdaniuk, O. D. (2007), *Formation of readiness to professional activity in the future officers inspectors-cynologists of the National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine*: PhD in Pedagogy thesis, National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine, Khmelnytskyi.

4. Vinograd, O. V. (2001), *Pedagogical mind molding professional skills of military servicemen in the process of training*: PhD in Pedagogy thesis, National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine, Khmelnytskyi.

5. Gaiduk, S. V. and Serkhovets, S. V. (2017), *Additional training of canine teams under the hour of mitigation and near-cordon control in the Successful States of America*, *Collection of scientific practices of the National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine. Series: pedagogical sciences*, Khmelnytskyi, Vol. 2, No. 9, pp. 95–104.

6. Matviichuk, V. P. (2014), «Collection of scientific practices of the National Academy of the Sovereign cordon service of Ukraine», *Series: pedagogical sciences. National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine*, Khmelnytskyi, Vol. 4, No. 73, pp. 214–221.

7. Rudenko, V. P. (1998), *Theory and practice of cadets-cynologists training at the military-primary foundations (1945–1997)*: PhD in Pedagogy thesis, National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine, Khmelnytskyi.

8. Serkhovets, S. V. (2016), *Formation of the readiness of future officers of law enforcement agencies to cynological security of operational and service activities*: PhD in Pedagogy thesis, National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine, Khmelnytskyi.

9. Avtukhov, K. A., Tkachova, O. V. and Yakovets, I. C. (2012), *Peculiarities of the activities of the criminal and criminal system: manual / in Stepanyuk A. X. (Ed.), Pravo*.

10. Sakhnik, O. V. (2014), *Vocational and psychological training for the staff of the State Border Guard Service of Ukraine as a way of ensuring special security and superintendence*, *Legal psychology and pedagogy*, National Academy of Internal Affairs, Vol. 1, No. 15, pp. 106–114.

11. Ukraine (2004), *Instructions for the organization of cynological service in penitentiary institutions and pre-trial detention facilities: the order of the State Department of Ukraine for the execution of sentences dated January 24, 2004, № 18*, Kyiv.